

Dr. Ferjančič vzdržuje svoj predlog in se izreče zoper zvišanje stanarine ljubljanskih učiteljev. To je sklenil že klub narodno-naprednih poslancev. Motiviral je ta svoj sklep s tem, da nimajo drugod učitelji nič stanarine, ljubljanski pa vsaj nekaj.

Pri glasovanju je bilo za predlog referenta dr. Ferjančiča pet glasov, ravno toliko proti. Predsednik grof Barbo je odločil s svojim glasom za Ferjančičev predlog, ki je bil torej sprejet.

Ko se je to zgodilo, so odšli klerikalni poslanci iz dvorane in zagrozili, da nikdar ne pripuste odsekovega sklepa pred plenum.

Narodna stranka je šla tu do skrajnosti. Hotela je na vsak način uresničiti svoj predlog, kar se je v šolskem odseku tudi zgodilo. Ker pa so narodno-napredni in člani veleposestva videli, da bi bilo zdaj pokopano vse, so poslali po člane kat.-nar. stranke ter jim sporočili, da se vdadó! V soboto, dne 18., je bila zato zopet seja šol. odseka.

Poslanec Hribar je predlagal reasumiranje, kar je bilo sprejeto. Poudarjal je, da je treba v tako važni zadevi iskati soglasja. Finančni položaj dežele je tak, da nekaj posebno izdatnega ne moremo storiti sedaj. Treba je pa soglasja, ker bo drugače učiteljstvo oškodovano. Predlog dr. Susteršiča vsaj deloma uresničuje nade učiteljstva. Predlaga torej, da se sprejme predlog dr. Šusteršiča, ki gre na to, da se dovoli 25 % draginjska doklada k stalnim plačam oženjenih učiteljev za tako dolgo, da se plače definitivno uredijo.

Poročevalec dr. Ferjančič predlaga, da se doklade ne omeje le na ožjenjene učitelje. Pač pa je za to, da se omeje glede na deželne finance na vse učitelje, in predlaga, da se da oženjenim učiteljem 20 odstotkov, neoženjenim pa 10 odstotkov poviška. Skupni izdatek bi bil v tem slučaju komaj večji, kakor če se dovoli 25 % samo oženjenim učiteljem, ker so samski učitelji večinoma mlajši in imajo nižje plače. Doseglo pa se bo tudi to, da ne bodo učitelji bežali iz dežele, kar je za šolstvo velikega pomena.

Pa tudi to ni obveljalo. Sprejet je bil predlog za 25 % provizorij oženjenim učiteljem, ki se začne izplačevati s 1. decembrom letos.

Dr. Ferjančič je po glasovanju odložil referat in je bil za poročevalca izvoljen poslanec Hribar.

Ta je dobil tudi nalogo, da sestavi do prihodnjega zasedanja dež. zbora načrt za definitivno regulacijo učiteljskih plač. Povečanje pa pojde potem daleč nad 25 %.

Zakaj pa ni prišlo že sedaj do definitivne regulacije plač?

Zato, ker nista niti deželni odbor niti večina v deželnem zboru mislila, da bo zboroval deželni zbor. Nihče ni bil pripravljen na to. Zato ni nobena stran poskrbela za pokritje izdatkov izdatne in stalne regulacije učiteljskih plač. Četudi bi letos napravili načrt zakona, ki bi pa v njem ne bilo obenem tudi poskrbljeno za pokritje, bi ta načrt ne dobil sankcije. Zgled nam je načrt goriškega deželnega zbora, ki ni dobil in ne dobi v tej obliki nikdar sankcije. O tem je bil prepričan tudi odbor »Deželnega slov. učiteljskega društva«, ko je sestavljal prošnjo na deželni zbor. Zato je pristavil pasus: »Dokler pa definitivna regulacija ne stopi v veljavo, naj se da učiteljstvu 25 % provizorij.«

Navedli smo suha dejstva brez kritičnih opazk. Iz povedanega je razvidno, da se je za celokupno učiteljstvo storilo

u bogo malo, to pa zlasti zategadelj, ker je ta »regulacija« le partitivnega značaja. Učiteljstvo pričakuje z vso gotovostjo, da izgine ta posebnost v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, ko ne vziđe solnce sreče samo oženjencem, nego ko bo deležno njegove poživljajoče moči celokupno učiteljstvo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 158.178.22.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Konkurz učiteljskih služb.

Slovensko učiteljstvo je prišlo dandanes v prijeten položaj, da mora opozarjati merodajne faktorje na izpolnjevanje obstoječih zakonov. In čudno! Ti merodajni faktorji pač gledajo z največjim drobnogledom, da učiteljstvo do pičice izpolnjuje vsak paragraf in paragrafič, a sami teptajo prav brezvestno najvitalnejše naše šolske zakone brez kazni, brez discipliniranja.

Evo zopetnega dokaza naši obdolžitvi! § 23. zak. z dne 29. malega travna 1873. l. (dež. zak. št. 22.)¹⁾ pravi: Vsako izpraznjeno službo na javni ljudski šoli naznani krajni šolski svet precej okraj. šol. svetu, kateri ima precej skrbeti začasno oskrbovanje.

§ 24.: Stalno se učiteljske službe podelijo po javnem konkurzu. V ta namen mora okraj. šol. svet vsako izpraznjeno učiteljsko službo razpisati v uradnem deželnem listu in v enem ali več drugih, zlasti strokovnih javnih listih²⁾, kakor okrajno šolsko oblastvo³⁾ po svojem previdenju to določi, in zraven naznaniti za to službo določeno službeno vrsto in povedati njeno letno plačo.

Izjeme dovoli za vsak primerljaj posebe dež. šol. svet.

§ 25.: Čas za službo prošelj je praviloma določiti na en mesec, računši od dneva, ko se je naznanilo razglasilo v uradnem deželnem listu. V nujnih slučajih se vendar ta čas sme prikrajšati na 14 dni.

Upamo, da je to besedilo tako jasno in precizno, da bolj ne more biti. A žal, da je to besedilo pogostoma le na papirju in v istini pa ne eksistuje za one, ki bi ga morali izvrševati.

V prvi vrsti velja to za Kranjsko, v tej deželi »der Gerechtigkeit und der guten Sitten«. Zakaj našli bi lahko nebroj slučajev, kjer se ravno ti paragrafi prav nič ne upoštevajo. Poznamo kraje, kjer se že leta in leta ne razpisujejo dotična učit. mesta niti v definitivno nameščenje niti v to, da bi se dotična nadučiteljska mesta mogla izpopolniti z

¹⁾ Primeri: § 1., 2., 4. zak. z dne 17. maja 1877. (dež. zak. št. 15 za Štajersko); § 5., 6., 7. zak. z dne 27. okt. 1871. (dež. zak. št. 24 za Koroško); § 5., 6., 7. zak. z dne 3. nov. 1874. (dež. zak. št. 30 za Istro); § 1., 2., 4., 5. zak. z dne 10. marca 1870. (dež. zak. št. 18 za Goriško).

²⁾ Na Slovenskem tedaj v najbolj razširjenem učiteljskem listu, v »Učit. Tovarišu«.

³⁾ A ne sami c. kr. okraj. šol. nadzorniki!

moškimi učnimi osebami. Sedaj ne omenjamo teh krajev, a prilično jih spravimo na dan.

Pogostoma se pa dogajajo tudi slučaji, da nekateri c. kr. okraj. šol. nadzorniki nalašč zadržujejo prošnje tega ali onega učitelja,¹⁾ da se ali ubranijo dotičnega njim neljubega učitelja ali pa da ga obdrže v svojem okraju, ker si s tem dotični c. kr. nadzorniki dačo nekako dobro izpričevalo, da je njihov okraj dober, ker imajo vsa službena mesta popolnoma. Neki tak tipičen slučaj smo zadnjič brali v »Slov. Narodu« iz litijskega okraja.

Z ozirom na to zahtevamo, da c. kr. deželni šolski svet vojvodine Kranjske²⁾ stori vse potrebno, da se takoj ugodi citiranim paragrafom, in to tembolj, ker pravi § 109. novega šolskega in učnega reda sledeče: Die Landesschulbehörde hat darüber zu wachen, daß jede erledigte Lehrstelle sobald als möglich wieder definitiv besetzt wird und daß im Gesetze über das Besetzungsverfahren gestellte Fristen strengstens eingehalten werden; sie sorgt dafür, daß sie von dem ihr etwa gesetzlich zustehenden Rechte der unmittelbaren Besetzung der Lehrstellen rechtzeitig Gebrauch machen kann: §§.

Meščanske šole in Slovenci.

Spisal I. Lapajne.

V Avstriji je kakih 800 meščanskih šol, največ na Češkem, potem v Dol. Avstriji, na Moravskem i t. d. Najmanj meščanskih šol je na Kranjskem, kjer je ena sama javna meščanska šola (v Krškem); tri dekliske meščanske (vmes ena slovenska) šole so pa privatne. Med vsemi narodi so glede meščanskih šol Slovenci na najslabšem; zakaj nimajo niti ene slovenske deške meščanske šole. In Ljubljana je edino — kar se je že tolikokrat poudarjalo — glavno mesto v Avstriji, ki je brez deške meščanske šole. In vendar je državni šolski zakon, ki zaukazuje meščanske šole, že čez 36 let star. Kategorično terja kranjski deželni zakon za vsak okraj na Kranjskem najmanj eno meščansko šolo, in ta zakon je tudi že 32 let star. Osrednja vlada je tudi jako pozorna na meščansko šolstvo. Dokaz temu je novi šolski in učni red, ki ima za meščanske šole posebno poglavje, posebne določbe, ki se opirajo na ukaze naučnega ministrstva z dne 12. junija 1903 in 26. junija 1903. Kakor se je z ukazom od 8. junija 1883. pripoznala važnost meščanskih šol, katerim se je takrat odkazala praktična pot; tako se je s temi ministrskimi naredbami in z novim učnim redom meščanskim šolam odkazala nekakšna samostalnost. S temi naredbami so se te učilnice približale srednjim šolam; one nadomeščajo zdaj v marsikaterem oziru nižje srednje šole; v nekaterih ozirih imajo še celo prednost pred njimi.

Kaj pa obsegajo te ministrske naredbe?

Prvi odlok določa, da se nesposobni, premladi učenci ne sprejemajo v meščanske šole, če tudi so dovršili peti tečaj splošne ljudske šole. Ako tudi so dosti stari in imajo nezadostne rede v poglavitnih predmetih, se morajo podvreči sprejemnemu izpitu. Taki preizkušnji se morajo podvreči tudi tisti učenci, ki bi bili sicer po svojih izpričevalih iz ljudske šole sposobni, pa so še premladi. Sprejemne izpite delajo

tudi učenci, ki pridejo iz drugih višjih učilnic in hočejo vstopiti v kakšen višji razred meščanske šole. Za izpite je določena taksa 12 tih kron, katere so oproščeni le siromašni učenci, o čemer odločuje krajni šolski svet.

Ta ministrski odlok tudi ukazuje, da se v prvi razred meščanske šole ne smejo sprejemati taki učenci, ki je ne mislijo dovršiti ampak gredo le zaradi tega v to šolo, ker še niso 14 let stari, da bi smeli šoli hrbet obrniti.

Ministrska naredba od 12. junija 1903. je uvedla še druge hvalevredne reči: določila je nove rede za vedenje, pridnost, napredek in vnanjo obliko pismenih izdelkov.

Ti redi so taki, kakršni so uvedeni na srednjih šolah.

Na mesto naznanil je ukazano semestralno izpričevalo za prvo polletje in za drugo polovico leta. Svedočbe za drugo polovico šolskega leta v tretjem razredu so pa dvojne: učenci tega razreda, ki so ga popolnoma in dobro dovršili in niso šoloobvezni (torej čez 14 let stari), dobé posebno izpustno izpričevalo, ako nimajo slabih redov; učenci pa, ki so razred sicer dovršili, pa so še šoloobvezni, dobé samo navadno izpričevalo za drugi semester. Ako so pa kateri meščanski učenci sicer dosti stari, pa se slabo učé, dobe pri odhodu iz šole izpustnico brez redov v posameznih predmetih.

Državni šolski zakon pozna sicer le tri razrede meščanske šole, vendar so že pred nekaterimi leti vsi šolniki izprevideli, da trije razredi ne zadoščujejo sedanjim družabnim razmeram kakor tudi ne zadoščuje več prvotni namen meščanskih šol. Najprvo so bile namreč meščanske šole le nekaki boljši višji razredi splošne ljudske šole. Za take so veljale kakih 15 let, to je od l. 1869. — 1884. Z ukazom naučnega ministra od 8. junija 1885. se je pa odmerila meščanskim šolam večja naloga; pripravljati so morali svoje učence za učiteljišča; vrhutega je morala imeti vsaka meščanska šola obrtniški ali kmetijski značaj, po razmerah dotičnega kraja (okraja) namreč, kar je moralo biti izraženo v njenem učnem načrtu, in vsaka meščanska šola je morala takrat izdelati posebni učni načrt, ki ga je ministrstvo odobrilo, kar velja še zdaj.

Na podlagi ministrskega ukaza dobivajo torej tuintam meščanske šole četrti razred pod imenom enoletni učni tečaj. Krška meščanska šola ima, kakor znano, že dve leti tak tečaj, ker je za njega ustanovitev gospa Hočevarjeva podarila 60.000 K. V Gradcu sta dobili letos dve meščanski šoli še 4. razred. V Avstriji bo kmalo kakih 50 čveterorazrednih meščanskih šol, a Slovenci nimamo za svoje slovenske dečke niti ene trirazrednice te vrste. Ali Slovenci mar ne zahtevajo teh šol? Seveda. Jasno nam pričajo prizadevanja vrlih Postojnčanov, interpelacije slovenskih deželnih poslancev v kranjski zbornici, sklepi mestnega zastopa ljubljanskega, ki hoče imeti na mesto 6., 7. in 8. razreda na drugi osemrazdni deški šoli meščansko učilnico. Gorenjske Jesenice imajo prepričanje, da bi bila na mesto dveh ali treh ondotnih ljudskih šol edino le slovenska meščanska šola na pravem mestu. Slovenski štajerci, osobito Žalec, Sevnica, Trbovlje, prosijo po svojih občinah in poslancih deželni zbor čez vse lepo, da bi se jim dovolile slovenske meščanske šole, a vse je bob ob steno. Iščejo in iščejo izgovorov, samo da ne dovolijo, do česar imajo Slovenci zakonite pravice. Pa izgovorov jim ni treba dosti iskati; zakaj kdor noče, kmalu dobi izgovor.

Glede meščanskih šol v Žalcu in Sevnici se je lani deželni odbor štajerski s pomočjo vlade izgovarjal in neresnico trdil, da Slovenci nimajo niti učiteljev niti učnih knjig za meščanske šole. Letos pa se zastran Trbovelj iste inštanice izgovarjajo

¹⁾ Imamo klasične dokaze v rokah!

Uredn.

²⁾ Tovariše in tovarišice po vsi Sloveniji prosimo, da nam takoj sporoče vsako tako kršenje obstoječih zakonov.

Uredn.